

GRÆNSEPRÆSTEN THOMAS HOYER JENSEN

AF

H. F. PETERSEN

PRÆST VED DEN DANSKE MENIGHED I FLENSBORG, FLENSBORG

★

Paa Nordsiden af „Mindestøtten for 18 af den danske Sags civile Forkjæmpere i Sønderjylland“ (rejst 1863 paa Skamlingsbanke) læses sammen med 3 Sydslesvigere ogsaa Navnet „T. Hoyer-Jensen, Bov“. Den, som i sin Tid overvandt Modstanden mod at tage dette i Offentligheden — den Gang som nu — kun lidet kendte Navn med, var Professor C. F. Allen, der ogsaa i „Det danske Sprogs Historie i Hertugdømmet Slesvig eller Sønderjylland“ omtaler Hoyer Jensen særdeles velvilligt.

Da der nu er gaaet en lang Tid siden da, uden at der er givet en Fremstilling af denne Sønderjydes Liv og Gerning, skal jeg her paa den knappe Plads, der staar til min Raadighed, forsøge at tegne et — naturligvis kun ufuldstændigt — Rids af hans Levned paa Grundlag af baade utrykte og ukendte Kilder¹. Bag dette Navn skjuler sig nemlig en typisk Grænsepræst, der hele sit Liv virkede ved den saakaldte Sproggrænse — først som dansk Præst i Flensborg og siden som Præst i Bov —, og en ihærdig Grænsevagt for det danske Sprog fra Tiden, da Sønderjylland vaagnede.

Thomas Hoyer Jensen er Nordslesviger af Fødsel; han er født i Tønder den 27. Maj 1771. Paa mødrene Side nedstammer han fra Præsten Nicolaus Ewald i Højst, hvis Sønsøn var Digteren Johannes Ewald. Johannes Ewalds Fader var Broder til Hoyer Jensens Mormor. Til Trods derfor voksede han op uden Kendskab til det danske Sprog; end ikke Sønderjysk kunde han tale, efter hvad han selv fortæller. Forældrene, den senere Borgmester Nicolai Jensen (død 1790) og hans 3. Hustru, Metta Magdalene Hoyer, hørte til Herrnhuterne paa Vesterengen, som ikke havde Sans for at opdrage Børnene paa Folkesproget, men udelukkende tog religiøst Sigte. Iøvrigt fik han en god Opdragelse og holdtes tidlig

¹ Som Hovedkilder er benyttede Hoyer Jensens 2 haandskrevne Selvbiografier, som begge hviler paa ældre Optegnelser, samt hans ikke fuldstændige Dagbog fra Trøjborg 1796, Kirkebøger, Breve og andre Arkivalier i Aabenraa, København og Kiel.

til Kirke og Skole. Ved Siden af Skoleundervisningen modtog han Privatundervisning i Fransk, Tegning, Klaverspil og — Dans. Konfirmationsaltergangen gjorde et dybt Indtryk paa ham, et Indtryk, som dog ikke holdt sig længe. I hele sin Ungdom stod han i en stærk Modsætning til Forældrenes pietistiske Livssyn.

Det var derfor heller ikke religiøse Grunde, som fik ham til at slaa ind paa det theologiske Studium, da han 19 Aar gammel, et Par Maaneder efter Faderens Død, kommer til Kiels Universitet. Han har ikke let ved at finde sig til Rette i Kiel: at koncentrere sig om Theologien og føle sig hjemme i Studentertilivet. Han dyrker særlig Litteratur og Musik og forlader efter 2 Aars Forløb Kiel for at drage til Jena, hvor der paa den Tid syntes ham at være den sundeste Forening af Kristendom og Kultur, og hvor han vilde leve sig ind i *tysk* Aandsliv.

I denne i Oplysningstiden særlig stærkt besøgte Universitetsby, hvor hans Forelæsningsliste omfatter alle Fakulteter — Medicin, Naturvidenskab og Litteraturhistorie indbefattet — er han mest optaget af Filosofen K. L. Reinhold, Jens Baggesens gode Ven. Overhovedet faar man det Indtryk, at Hoyer Jensen var en levende Student — opladt for den skønne Natur, for historiske Mindesmærker og for, hvad han hørte af Datidens store Personligheders Mund.

Paa en Tid, hvor han altsaa skulde synes at gaa helt op i det tyske Aandsliv, bliver det imidlertid af indgribende Betydning for hans senere Liv og Virksomhed, at han nede i Jena slutter Venskab med den noget ældre nordslesvigske Studenterkammerat, Christian Petersen fra Tinglev (død som Præst i Højer 1818). Denne havde, hvad der paa hin Tid var usædvanligt, først studeret i København. I Modsætning til Hoyer Jensen var han derfor det danske Sprog mægtig; dertil var han et frejdigt Sangmenneske, som elskede den nyeste danske Poesi (bl. a. „Høstgildet“). Langt nede i Tyskland giver han sig til at lære Hoyer Jensen og en tredie Nordslesviger, den senere Provst i Sønderborg, Mønsen, at læse og synge Dansk.

Dette nordslesvigske Trekløver holdt sammen med andre Landsmænd Aviser fra København, og naar de samledes til Gilde, gjorde de sig til Gode med røget Flæsk og Boghvedegrød, Vennegaver derhjemmefra. I Lighed med, hvad i 1821 Flensborgeren Christian Paulsen oplevede i Göttingen, fik Tøndringen Hoyer Jensen her i det tyske Kulturcentrum Grunden lagt til sit Kendskab og sin Kærlighed til *dansk* Sprog og *dansk* Kultur.

Efter 2 Aars Ophold i Jena vendte han hjem og tiltraadte i 1794 Stillingen som Huslærer paa den vestslesvigske Herregaard Trøjborg, som paa den Tid ejedes af Kancelliraad Bendix Holst. I denne Stilling, hvor han bl. a. underviste Husets Datter Marie (senere gift med Ejeren af Kobbermøllen ved Krusaa,

Justitsraad Josias thor Straten), forblev han hele 4 Aar. Efter at han i Oktober 1795 havde bestaaet theologisk Embedseksamen paa Gottorp, søgte han det ene Præstekald efter det andet, men uden Held. Efter sin Afsked fra Trøjborg foretog han Sommeren 1798 sammen med en Søster en Sørejse til København, en Rejse, som fik ikke ringe Betydning for hans aandelige og nationale Udvikling. Han fulgte fra nu af særdeles godt med i, hvad der foregik i Hovedstaden, og da den unge Grundtvig i 1810 vakte Røre derovre, bl. a. ved sin Dimisprædiken „Hvi er Herrens Ord forsvundet af hans Hus?“, udgav han det følgende Aar denne Prædiken i tysk Oversættelse.

Nogen Tid efter sin Hjemkomst fra København i 1798 tog han Plads som Huslærer paa Faargaard ved Løgumkloster hos Herredsfoged Autzen i 2 Aar. Af og til prædikede han paa Dansk i Omegnens Kirker og forberedte sig derved til sit første Præsteembede, nemlig som dansk Præst i Flensborg. Vinteren 1800—1801 tilbragte han i Tønder hos Moderen, opfyldt af Mismod over, at det trak ud med at faa Præstekald, og uvis med Hensyn til, hvad han nu skulde tage fat paa. „Men netop da det saa allermørkest ud for mig,“ siger han selv, „brød der en Lysstraale gennem Skyerne, fra en Side, hvorfra jeg slet ikke havde ventet det.“ I Begyndelsen af April Maaned 1801 fik han nemlig fra Magistraten i Flensborg en Meddelelse om, at han uden forudgaaende Valgprædiken enstemmigt var kaldet til dansk Præst i Flensborg.

Hoyer Jensen havde i 1796 sammen med 2 andre Ansøgere holdt en Valgprædiken i Helligaandskirken, men Autodidakten fra Østerby, Medelby Sogn, Lorenz Nissen, var blevet valgt. Nu, da denne flyttede til Kegnæs, blev han hans Efterfølger. Da han — forinden at være blevet ordineret i Slesvigs Domkirke af Generalsuperintendent Adler den 31. Maj og indsat den 28. Juni — sammen med sin Moders gamle Pige Maren flyttede ind i det gamle Præstehus bag Kirken, forefandt han Byen i Krigstilstand og Gaderne spærrede af Kanoner og Soldater. Hvor stærkt Slaget paa Rheden den 2. April optog ham, viser den Nytaarsprædiken (holdt 1. Januar 1802), som han udgav hos Bogtrykker Jäger i Flensborg under Titlen „Hvilken Værdi har vor nuværende Fred og hvad kan og skal vi gøre for at beholde den længe?“ og til Bedste for „2. Aprils Enker og Faderløse“. I de 19 Aar, han tilbragte i Flensborg, kom han gentagne Gange til at opleve alvorlige Krigsscener, ikke mindst under Kosakkernes og andre Troppers Gennemmarche i 1813, og en kort Tid var den danske Kirke beslaglagt, dels til Lasaret og dels til Soldaterkvarter. Om hans private Forhold i Flensborg er endnu at bemærke, at han ved en Begravelse forelskede sig i Postmesterens Datter Maria Dorothea Petersen, med hvem han

den 22. Oktober 1802 holdt Bryllup paa Posthuset, og med hvem han i Aarenes Løb fik 14 Børn (deriblandt 2 Gange Tvillinger), indtil hun døde den 14. November 1820, 5 Maaneder efter at de havde forladt Flensborg.

Af større Interesse er hans Virksomhed som Præst og Forfatter. Han var en nidkær Præst, som elskede sin Gerning, sin Menighed og sin gamle graa Kirke. Og det hørte til hans Væsen, at han kunde ofre til det, han elskede, selvom han selv havde det smaat. Fra Trøjborg-Tiden elskede han at færdes i Haven og plante og saa. Præstegaardshaven for Enden af Helligaandsgangen var forsømt, men 2 Aar efter sin Tiltrædelse lod han Haven istandsætte for egen Bekostning.

Kirkedøren ud til Storegade lod han ogsaa forny for sine egne Penge. For at fremme dansk Salmesang tilvejebragte han ved en Indsamling i Byen Midler til Anskaffelse af et Orgel og anskaffede for det tiloversblevne Beløb en Del nye danske Salmebøger (1805). Desuden fik han ansat en Forsanger — ganske vist var „Degnen“ ikke Lærer, men Natvægter ved Siden af.

Foruden at prædike Dansk i Helligaandskirken hver Søndag skulde han vikariere i Marie og Nikolaj Kirke og maatte derfor ofte prædike 2 Gange — Dansk og Tysk — samme Søndag. Desuden prædikede han af og til i Tugthuset og virkede en Tid som Feltpræst. Men den ringe Løn og efterhaanden de mange Børn voldte ham Næringssorger, saa han maatte se at tjene noget ved Siden af ved Undervisning i Dansk og ved Skriveri. Skønt han vandt sig mange formuende Venner i Byen (ikke mindst Familien v. Wimpffen), og skønt han fra tidlig Morgen til sent Aften skaffede sig Bifortjeneste, var det i økonomisk Henseende en meget trang Tid for ham og hans Hustru. „I Flensborg satte jeg min Kones og min Formue til; og alligevel maatte jeg plage mig med Næringssorger,“ sukker han.

Ogsaa senere hen bevarede han en levende Interesse for Grundtvig, medens han synes at have været ret uberørt af det aandelige Liv, som kom sydfra, i 1820'erne ikke mindst til Flensborg gennem Pastor Asschenfeldt og andre Harmsianere. Claus Harms end ikke nævnes i hans Levned. I 1815 udgav han en anden af Grundtvigs Prædikener, nemlig „Hvorfor kaldes vi Lutheranere?“ paa Tysk. Forordet, dateret Januar 1815, slutter med Henblik paa Grundtvig med følgende Ønske: „Forøvrigt er dens fortræffelige Forfatter . . ., efterat Faderen, hos hvem han virkede som Kapellan, er død, uden offentligt Embede. Gud anvise ham snart, til Kirkens Gavn, særlig i hans Fædreland, en større Virkekreds, hvor hans Evner kan komme til deres Ret!“ At han ogsaa følger med i Samfundsforholdene, viser hans lille Skrift om „Midlet til at forhøje Papirpengenes Værdi“ og — 1831 fra Bov — hans „Belæring, Opmuntring og Trøst til Borger og Bonde i Anledning af Koleraen“.

Men af ulige større Interesse er hans Bøger til Hjælp for Danskundervisningen. I 1814 udkom hans danske Sproglære for Tyskere og hans danske Læsebog til Brug i slesvig-holstenske Folkeskoler. Og særlig sidstnævnte Bog, som i 1829 udkom i 2. Oplag, afspejler hans Forhold til det nationale og danske. I Forordet til 1. Udgave af Læsebogen, dat. 22. Juni 1814, skriver han varmt for det danske Sprogs Ret: „At det danske Sprog nu skal læres i Folkeskolen, maa under nærværende Omstændigheder anses for baade nødvendigt og nyttigt. Vor Regering beskytter og begunstiger dette Sprog og ønsker (efter Sprogreskriptet i 1810), at det bliver mere kendt og anvendt i Hertugdømmerne, hvilket visselig ikke fortjener Dadel. Thi det danske Sprog er ikke blot et kraftigt, dannet, velklingende Sprog, som egner sig til at udtrykke alle Stemninger, men det er ogsaa et nationalt Sprog, ja tales endog i Størstedelen af Fædrelandet. Paa dette Sprog er udkommet mange saa fortræffelige Bøger, saa det alene af den Grund er Umagen værd at lære Dansk . . . Lige saa uretfærdigt som det vilde være at undertrykke det tyske Sprog i Hertugdømmerne og tvinge de tyske Indbyggere til ikke at bruge deres Modersmaal i alle offentlige Forhold, vilde det være at fortrænge og foragte det ganske vist ikke saa fuldkomne(!), men dog værdifulde danske Sprog.“

I Bogen findes Oversættelsesøvelser ved Hjælp af Fortællinger, Bibelsprog, Breveksempler og Kundskabsmeddelelser. Af Sange findes bl. a. en „Kriegsgesang“, som begynder med „Vi alle dig elske, livsalige Fred“ og slutter med:

Saa gjorde de Fædre, saa gjøre vi end,
 naar Fiender mod Danmark sig hæve.
 Den Fierde (Frederik) saae Fædrene staae som Mænd,
 den Sjette (—) skal ei see os bæve.

Inden 2. Udgave udkom, var Hoyer Jensen (i 1820) blevet Præst i Bov. I Forordet, som er dateret 14. December 1828, fremhæves til at begynde med, at Maalet med Bogen er for en billig Penge at fremme Kendskabet og Kærligheden ikke blot til det danske Sprog, men ogsaa til Fædrelandet — sammen med at udbrede andre nyttige Kundskaber og Leveregler. Medens Oplaget ellers er et nogenlunde ordret Optryk af første Udgave, er det saa meget mere iøjnefaldende, at de to nye Stykker, Nr. 11 og 12, er overskrevne dels „Om det danske Sprog“ og dels „Om Fædrelandskærligheden“.

Stykkerne er skrevne i Samtaleform med Spørgsmaal og Svar paa baade (ufuldkomment!) Dansk og Tysk. I Nr. 11 hedder det: „Kundskab i Landets (danske) Sprog er saare nyttig og for flere Embedsmænd i Provindserne nød-

vendig, ikke at tale om, at den sømmer sig for hver dansk Patriot (zu geschweigen, dass dieselbe sich für jeden dänischen Patrioten geziemt)“. Stykke Nr. 12 er endnu mere betegnende for Forfatterens stedse klarere og klarere danske Standpunkt. P. forsøger i Samtalen at faa N. overbevist om, hvorfor man skal holde mest af Danmark og det danske Folk. P. siger bl. a.: „Her vide vi intet af alt for stor Hede eller Kulde, Jordskielv, Skyebrud, Pest, Hungersnød og flere Plager, der finde Sted i andre Lande; her hører man sielden noget om Tyverie og endnu sieldnere om Røverie; her har vi Overflødhed af alt, hvad der hører til Livets Næring og Nødtørfthed; her hersker Orden, Roelighed, Ret og Frihed; her straffes ikkun den Skyldige og det retfærdig og naadig; her tør hvermand, endog den Ringeste i Folket, selv forestille Landsfaderen sine Begieringer og haabe deres Opfyldelse, hvis de ere velgrundede og blive sømmelig forestilte. — Her til Lands er det godt at være, og hvor er det bedre? — Og dette gode Land, hvori vore Forfædres Been hvile og vi har øinet Verdens Lys, hvori vi har nydt og nyde endnu saa meget godt, det burde vi ikke elske fortrinlig? — Saa ville vi da med fuld Siel hænge ved Kongen og Fædrelandet, bevise det med Ord og Gierning og befordre det almindelige Bedste, hvor og saa tidt vi kan.“

Saaledes var da Hoyer Jensen, der var vokset op i Tønder, og for hvem det tyske Sprog syntes at være det dannede Sprog, saa han førte sin Dagbog paa Tysk, men nede i Jena havde faaet Øjnene op for det danske Sprogs Ret og derefter selv var kommet i Forbindelse med dansk Aandsliv, i Flensborg gradvist ført til at være Vogter for dansk Sprog og dansk Vilje. Som Sønderjyde havde han staaet mellem begge Folk og havde nu taget sit Staasted i det danske. Han var vaagnet som Dansk, og da han nu i 50 Aarsalderen drager til Bov Præstegaard, hvor Vejene mødes fra Syd og Nord og skærer dem fra Vest og Øst, var det ogsaa for at bo i et rent dansktalende Sogn og — som Tiden viste — for at tage mere aabenlyst Del i den begyndende dansk-tyske Nationalitetskamp.

Som omtalt døde hans Hustru kort efter Overflytningen til Bov, ligesom han havde mistet en Del af sine Børn. Den 20. December 1822 indgaar han et nyt Ægteskab, denne Gang med Anna Maria Margretha Lützen fra Hanved Præstegaard. Hun døde den 12. Marts 1845, saa ogsaa hende maa han begrave. Hoyer Jensens 26 Aar i Bov blev ingenlunde lette; han led under Gælden, han havde maattet stifte, og under mange legemlige Smerter. Alligevel er han ligesaa virksom i Bov som i Flensborg; i Præstegaarden indretter han nye Kamre, lader nye Gulve og Vinduer lave og opsætter Kakkelovne. En ny Lade, Stald og Vognremise skyldes ogsaa ham, og ikke mindst Haven nyder godt af hans Pleje;

han planter Frugttræer og Buske, og efterhaanden regnes den for at være en af de smukkeste i Provstiet. Kirkegaarden lignede en Ørken, da han kom til Bov; han planter Træer og sørger for, at den holdes ren. Rundt omkring i Haven og paa Kirkegaarden anbringer han smaa Tavler med korte Fyndord eller Vers — formodentlig dog paa Tysk.

Ved Gudstjenesten indfører han Orden og Bestemthed. Skriftemaalet henlægges til Lørdagen; derimod afskaffer han Altergangen til andre Tider end de aarlige Altergangssøndage og Ombæringen af Lig omkring Kirken ved Begravelser. Desuden indfører han Offersedler, lader Altret forsyne med en ny Skranke og anskaffer et Arkiv-Skab. Som rimeligt er, laa ogsaa Skolen ham meget paa Sinde. Ikke blot oprettede han en Søndagsskole og gav Menighedens Børn gratis Undervisning i Tegning og Dansk hver Onsdag og Lørdag, men han sammenkaldte ogsaa Lærerne en Gang om Maaneden og stiftede et Lærerkonvent med dem. Desuden sørgede han for, at der kom danske Bøger i Skolebibliotheket og var sammen med cand. theol. Nis Hanssen med til at oprette et dansk Sognebibliothek. Da denne i 1841 besøgte „den gamle erfarne Landsbypræst“ i Bov, gentog han for ham sin ofte udtalte Beklagelse over de uretfærdige Sprogforhold i dette danskstalende Sogn.

Fire Aar i Forvejen, den 30. Juli 1837, havde en Kreds Sønderjyder med Professorerne Paulsen og Flor i Spidsen besluttet at udgive det danske Ugeblad, som fik Navnet „Dannevirke“. I et Brev fra Flor til P. C. Koch og Nissen i Haderslev, dateret 11. Oktober 1837, hedder det: „... Ansøgningen til Cancelliet haaber jeg at faae underskrevet af Prof. Paulsen, Dr. Manicus, Herredsfoged v. Wimpfen, *Pastor Jensen i Bau* m. fl.“, og i et Brev fra April 1838, hvor Flor paa Gennemrejse til Pastor (senere Biskop) Jørgen Hansen paa Als gæstede Bov Præstegaard, læses: „... Jeg vilde saa gjerne have et Par Slesv. Præstevirke Navne endnu til at paradere paa Subscr.planen foruden Jensens, men nu faaer den gaae, som den er...“ Altsaa, Hoyer Jensen er sikker nok, ja en af de allersikreste Støtter, skønt Præsterne ligesom andre Embedsmænd paa den Tid endnu var bange for at melde sig til „Dannevirke“.

Ligesaa finder vi hans Navn, da man før Stænderforsamlingens Aabning den 21. Maj 1838 samler Underskrifter paa en Petition til Fordel for det danske Sprog, som ogsaa paa den offentlige Indbydelse til at stifte en Forening til Udbredelse af dansk Læsning i Slesvig (19. Juli 1839).

Da saa Ugebladet „Dannevirke“ endelig kunde udkomme (fra 15. Juni 1838), bliver Hoyer Jensen dets frivillige og trofaste Medarbejder, omend han ikke egnede sig til at træde frem for den bredere Offentlighed. Det er derfor kun

mindre Stykker af lokal eller historisk Betydning, han selv indsender til dette Blad ligesom til „Provinzialberichte“ og „Itzehoer Wochenblatt“.

Om hans Iver for og Sognefolkenes Trang til „Dannevirke“ vidner et Par Udtalelser i de Breve, han sendte til Redaktør P. C. Koch. 14. Juli 1839 hedder det: „. . . Hvorledes skal det forholdes med det Ex. af Dannevirke, som salig v. Wimpfen besørgede og formodentlig ogsaa betalte — for mine Skolelærere? Paa en Fortsættelse af denne Gave er vel ligesaa lidt at tænke som paa en (Fortsættelse) af den Gunst, at visse Landmænd i min Nærhed fik et Ex. for halv Betaling? Da jeg nu har læst ovennævnte Ugeblad i 1 Aar, saa sender jeg her Betalingen, nemlig 3 Mark 12 Skilling med Begjering om, at faae en lille Quitte- ring og de No. som siden No. 53 ere udkomne, iligemaade ogsaa de fire aller- første No., da jeg for at fremme Bladets Læsning har udlaant, men ikke faaet dem tilbage . . . Naar Tiden tillader det, vil jeg sende et Bidrag til Dannevirke (i mit sidste Brev var Et angaaende Wimpfens Død) . . . Nyelig var Prof. Flor her — og formodentlig har ogsaa De talt med ham; jeg fik kun lidt angaaende vor fælleds Sag at vide af ham; behag at fortælle mig noget mere . . .“

Den 20. Januar 1840 skriver han bl. a.: „. . . Nyelig læste jeg med Ærgrelse Maaden hvorpaa Alton. Mercur bekientgjorde Deres Berigtigelse angaaende den Hadersl. Petitionssag. Udgiveren tilstod tilsidst, at han af Mangel paa Kundskab i det danske Sprog ikke kunde indestaae for sin aldeles rigtige Over- sættelse; han som nok forstaaer at oversætte af fremmede Sprog, Engelsk og Fransk, forstaaer ikke Landets Sprog tilstrækkelig. Hvilken Animositet viser denne Mand ved alle Leiligheder mod det Danske, hvor udførlig meddeeler han Marquardsens (min forrige Discipels) Anticritik over Dannevirke. Gid jeg kun havde flere Stunder, saa vilde jeg gribe til Pennen imod disse Ultragermaner.“

Og i et tredie, sidste Brev af 1. Febr. 1842 læser vi: „. . . Gerne vilde jeg ved- blive at tage Deel i Dannevirke, men da jeg ellers læser saa meget og ikke kan finde Medlæsere, saa vilde de 2 Specier aarlig blive mig for meget. — Ihvordant det end er, jeg vil vedblive endnu til St. Hans Dag, og finder jeg en Medlæser, indtil Aarets Ende, vil og meddeele Dem Corresp. Efterretninger og Bemærk- ninger, saa ofte mine Embedsforretninger giver mig Stunder. Jeg talte om Med- læsere, de ere vanskelige her at faae, thi de Allerfleste kunne ikke læse Dansk (neppe Tydsk, jeg taler ikke om Skolebørn), end ikke forstaae noget Skrivtlig, der er over deres lave Horisont — og interesserer sig ikke for Lectüre. Det er tildeels en Følge af den ringe Skolegang, men mere af den herværende Conflict af Dansk og Tydsk. Det Første kan ogsaa ikke undertrykkes, det Sidste er nyttig, dette skulde være en Bisag i Skolerne og hiint Hovedsagen, ja! *det Danske skulde*

dominere i Kirken og Skolerne. Saa vilde vore Sognemænd, end de Anseeligste, ikke være saa ukyndig og uduelig, at det falder svært om ikke umuelig at faae Communal-Embederne med passende Subjecter besat, hvilket Erfaringen igien nyelig har lært . . .“

Medens Generalsuperintendent Adler udtalte sig rosende om Pastor Hoyer Jensen i 1821, 1824 og 1827 og i 1833 kun bemærker om Børnene: „De har Vanskelighed med det tyske Sprog“ („Die deutsche Sprache ist ihnen hinderlich“), forlanger Kancelliet under 16. Maj 1840 hos Kirkevisitatoriet Oplysning om, hvorledes det forholder sig med den i Stænderforsamlingen omtalte danske Gudstjeneste i Bov med tysk Salmesang. I den Anledning fremkommer Hoyer Jensen med den aabne, skriftlige Bekendelse af sin Danskhed, som er refereret i Allens ovennævnte Bog (II, 161 ff.), Sognemændene derimod giver til Protokols, at de ikke deler hans Ønske om at faa indført dansk Kirkesprog, og Kirkevisitatoriet andrager paa, at de af Præsten egenmægtigt indførte 2 danske Gudstjenester om Aaret skal forbydes ham. Regeringen paa Gottorp slutter sig hertil i sin Indberetning til Kancelliet, hvorefter hele Sagen ender med Blyantspaategningen „Vorläufig ad acta.“

I 1843 faar Hoyer Jensen paa Grund af Alderdomssvaghed sin Afsked med Pension — noget imod sin Vilje, men efter en af en Del Beboere indsendt Ansøgning, hvor efter hans Udtalelser Bagtalelse og Kabaler havde spillet med ind. Den 13. December 1846 døde han i Bov, hvor han ogsaa henlevede sine sidste Aar. Han oplevede derved ikke at se, hvorledes Nationalitetskampen kort Tid efter blev til Treaarskrig med Sværd og Kanoner og ved Afstemningen i 1920 skulde ende med, at Bov som det eneste af Flensborg Provstis Sogne ifølge sit danske Flertal kom til Danmark.